

WWW.UNI.NS.BG

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 12. У Сомбору 30. јуна 1883. Год. XV.

БАСНЕ И СКАСКЕ КАО ВАСПИТНО СРЕДСТВО.*)

Знатно забавно и васпитно средство за малу децу без сумње су приповетке. Не привлачу ли зар оне и човека у сваком добу, кад су добре по форми и садржају, па како да се за њих живо не интересује дете, које је поред своје кратке прошлости још пуно жеђи за мисли и слике из живота! Али баш та непрекидна, скоро незаситна готовост деце, да слушају приповетке сваке врсте опомиње нас, како је јако важно, да пазимо на избор материје за приповедање. Чиста њива детиње душе приступна је сваком семену и добро и зло хвата у њој једнако корена.

Непојмљиво је, како се могло све до наших дана да одржи мишлење, да су *басне* и *скаске* згодна духовна храна за *нежно* дечије доба. Има шта више и сада многих педагога, који словом и писмом подржавају то мишлење као умесно. Добро и за дух у истини корисно појимање приповедака те врсте могуће је тек пошто разум дође до неке извесне самосталности, каква се по правилу не налази погледом на басне пре девете или десете и погледом на скаске пре 12.—14. године. Тек за децу, која су у тој мери сазрела, на месту су те две врсте приповедака. Дете има у првим годинама, у којима му се самосвест истом буди, још доста посла да схвата и појима збиљски живот. На земљишту тога ваља оно да постане најпре сигурно и да се научи да га увек лако пађе, пре но што се сме подухватити — без опасности, да неће заблудити, — да помало излета у песнички џвет мисли, за који се иначе разумеваће лепоте истом доцније развије. Басне и скаске у детињском добу збуњују и

*) Одломак из врло ваљаног дела „Das Buch der E zziehung an Leib und Seele. Für Aeltern, Erzieher und Lehrer. Von Dr. D. G. M. Schreber. Leipzig.“

онако још несталне појмове и не даду им да постану сигурни. Што деца у својим играма често човечијим сликама међу у уста речи, то није још никакав доказ за уметност басне; јер тим се не наказује појам, него ту само дете самовољно и по томе свесно оживљава предмет, који му је пред очима и који по његовом појму правилно схвата. Али кад животиње, биљке, камење говоре човечијим гласом, као у басни, онда се измењају појмови: животиња, биљка, камен и човек.

Главни услов за прву духовну храну је потпуна јасност и истинитост појмова. У овом добу постиже се снажно успевање духа само простом и наравном храном. Што би биле вештачке послатице за телесан желудац одојчета, то су сада басне и скаске за духовни желудац. Тиме се унесе нечиста крв у дух.

Скаске делају нарочито још и тим штетно, што мање више производе страшне, ужасне или грозне душевне упечатке, за којима баш деца тако јако жедне због велике живахности њихове фантазије. Уплив њихов у том добу сличан је тровању детиње душе причама о аветима.

Уживање басне пре времена отештава укоречавање истинољубља у души, равна пут — и ако само посредно — *лажи*, а скаска улива *страх* и *иразноверје* у детињу душу. Ко је само поле испитујући посматрао унутарност човекову, тај зна, како се чврсто укорене та три тесно збратимљена демона из царства таме, кад се једном ма у ком виду увуку у нежној младости и како често ни само доцније боље познање и снага воље нису више у стању, да их са свима њиховим жилицама истребе.

Зашто се дакле бира увек баш таква прерана и с тога опасна духовна храна? Заводи ли нас можда то, што се та храна, јер духовна чула лако дражи, деца тако јако допада? Или нема ли можда другог градива, које би у истој мери било кусно, а уз то да не шкоди и да унапређује? О, заиста не! *Дајте деци приповетке из богате књиге реалнога живота садањости* (јер дете тог доба живе само у садањости), *недужне, прсте, пријатне или са здравим моралом скопчане слике из друштва и ради промене по коју једноставну шаљиву, количну причину.*

Али на тај уплив басана и сказака као да се много не пази ни у самој дечијој књижевности, а још мање у неразумној околини, која често окружује невину децу.

САМЧЕВО ВЕЧЕ.

Превео М. Симеон Кончар, народни учитељ.

(Наставак.)

Све праве плодноне снаге човечанства несу дарови уметности и случаја. У нутарњости природе свих људи почивају оне са својима основама. Њихово развиће општа је потреба човечанства.

С тога мора бити стаза природина, коју она проказује, отворена и лагана, а изображење човечије истинитој, умирљивој мудрости одговарајуће и опште употребљиво.

Природа проказује све снаге човечанства вежбањем, а њихов раст оснива се на употреби.

Ред природе у образовању човечанства снага је употребе и оживотворење његова познања, његових дарова и његових урођености.

С тога припроста и невина човека, који чистом послушном употребом свог познања и тихом марљивошћу сваку своју снагу вежба и употребљава, изображава природа к чистој човечанској мудрости, човек пак који овај ред природе у нутарњости својој брка и чисто чувство послушности свога познања слаби, бива неспособан за уживање благодати истинине.

Делање проти нутарњем чувству права поткопава снагу нашег истинитог познања, оно помуђује чисти смисао племените узвишене припростности наших основних појмова и наших основних осећаја.

С тога се сва човечанска мудрост оснива на снази добра срца, које иде за истином, а сав човечански благослов на оваком смислу припростности и невиности.

Образовање човечанства к овом чистом смислу припростности и невиности, ти си очево старање човечанства, да непокварени основи срца чувају и право равнају ток његовога духовнога развића.

Свеопште развијање ове нутарње снаге човечије природе к правој човечанској истини свеопшта је мета образовања и код најнижих људи. Вежба, употреба и оживотворење његове снаге и његове мудрости у посебнима положајима и околностима човечанства, то је званично и сталешко образовање. Ово се мора увек подредити општој мети човечијег образовања.

Мудрост и снага основана на припростности и невиности сваком је положају и свакој дубљини човечанства родоносан део, као што му је у свакој висини неопходна потребоћа.

Ко није човек у својим нутарњим снагама, ко није развијен човек, томе мањка основа за развиће његових ближих определења и његових посебних положаја, што не извињава ни једна извањска висина. Међу оцем и кнезом, међу потребњаком, кога тлаче тешке бриге прехране и богаташем, кога тару још веће старости, међу незналицом женом и развиканом свезналицом, међу лењим дремалом и дивумом, који соколовом снагом облеће сав свет, налазе се провале. Али кад коме у његовој висини недостаје човечност, закрилиће га тмасти облаци, док у ниским ко-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
www.unibg.ac.rs
либама развијена човечност сама собом сја у чистој, узвишеној и удовољеној човечијој висини.

Тако жуди кнез у својој висини за добрима и праведнима законима за своје сужње, али можебит забадава пружа за награду златом напуњену кесу. Успостави ли у бојном већу, у свом ловачком и дохода-ринском звању човечност а у нутарњости своје куће праву очевност, тада ће сутце и чуваре својих сужања мудро и озбиљно и очински изобразити.

Без овога је глас просветљених закона глас владајућих калуђера о љубави ближњега.

Колико си можебит далеко, кнеже, од благодати истинине, коју тражиш.

У осталом мудро поступају очеви у прабини под твојим ногама са непослушним синовима. Кнеже, учи се у сузама њихових ноћних стража а у тузи њихових даљих терета мудрости за своје сужње и подај право о животу и смрти људима, који истину овим путем траже. Кнеже, благослов света развијена је човечност, и само њом делује снага просвећења и мудрости и нутарња благодат свих закона.

Човече, ти сам, нутарње чувство твога бића и твојих снага први је предмет развијајуће природе.

Али ти не живиш на земљи сам за се. С тога те развија природа и за вањске одношаје и ш њима.

Пошто су ти, човече, ови одношаји близо, важни су у развићу твога бића за твоје определење.

Развијена снага ближега одношаја увек је врело мудрости и снага човекова за даље одношаје.

Очевност твори владаоце, братство грађане; обоје рађа ред у кући и држави.

Кућевни одношаји човечанства први су и најизврснији одношаји природе.

Човек ради у свом позиву и сноси терет грађанскога устава, да може у миру уживати чисти благослов своје домаће среће.

С тога се мора развиће човека за његов званични и сталешки положај подредити коначној мети уживања праве домаће блажености.

С тога си, очева кућо, основа свеколиког правог природног образовања човечанства.

Очева кућо, ти школо нравности и државе.

Човече, најире си дете, по том шегрт свога звања.

Дечија крепост благодат је твојих шегртских година и прво развиће твојих урођености за уживање свих благодати твога живота.

Ко одустаје од овога реда природина а образовање за звање, сталеше, господаре и слуге неприродно протурује, тај одвраћа човечанство од уживања најприроднијих благодати на гребенаста мора.

Човек се мора развити до нутарњега мира. Задовољност са својим положајем и ш њим достижним уживањима, сносљивост, штовање и

веровање у љубав очеву при свакој устави, то је образовање човечијој мудрости.

Без нутарњега мира колеба се човек по дивљим путовима. Жеђа и жудња за недохитним даљинама краду му свако уживање блискога притомнога благослова и сваку снагу мудра, трпљива и гибка духа. Ако се чувство не оживљава више нутарњим миром, тад његова снага слаби човека у његовој унутрашњости и мучи га тешким мукама, у којима се ведри мудрац смеши.

Незадовољни човек једи се у кругу свога кућњега благослова, што му не бијаше плес на светковини, гусле на концерту и предавање у слушаоници извршено.

Мир и тихо уживање прве су цели човечијег образовања и мезимче своје добе. Човече, твоје знање и твоје честољубље мора се подврћи овима високима циљима, иначе ће зналичност и честољубље бити мукe и проклетство, што ће те грести.

Не видите ли, људи, не осећате ли синови земље, како виши ста лежи у свом образовању губе своје нутарње снаге? Не видиш ли, човечанство, како њихово отетупање од природина реда међу њих а од њих и међу народ доноси празно и пусто проклетство? Не осећаш ли, земљо, како човечија племена отетупају од правог благослова њихових кућевних одношаја, и по свуда се веру по дивљим, блистајућим казалиштима, да огледају своје знање и да голицају своје честохлепње.

У далеким даљинама колеба се тумарајуће човечанство.

Бог је најближе одношење човечанства.

Ни твоја кућа, човече, ни њезино најмудрије уживање не упокојава те увек.

Твоја блага, добра, и осећајна природа нема снага, које би без Бога подносиле силу и гроб и смрт.

Бог, отац твоје куће, врело твога благослова — Бог твој отац; у овој вери налазиш покој и снагу и мудрост, што не може уздрмати никаква сила, никав гроб.

Веро у Бога, расположају човечијега чувства у највећем одношају његове природе, поуздано детинство човечанства напрам очевности божанства.

Веро у Бога, врело животнога покоја — покоју живота, врело нутарњега реда — нутарњи реде, врело непомућене употребе наших снага — реде у употреби наших снага, врело њихова раста и њихова развића к мудрости, — мудрости, врело свега благослова човечијега.

Веро у Бога, врело све мудрости и све благодати и стазо природе к правом образовању човечанства.

Веро у Бога, ти си усађена у биће човечанства, као и смисао за добро и зло, као и неотариво чувство о правди и неправди, тако си непромењливо чврсто усађена у нутарњости наше природе као основи човечијег образовања.

Веро у Бога, ти си народна баштина у свакој дубљини, у сваком

www.OLB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

земном крају, ти си снага човечанства у свакој висини и његова јачина у свакој дубљини.

Веро у Бога, ти ниси последица и резултат развијене мудрости, ти си чисти смисао припростности, слушајуће уво невиности на позив природе, — да је Бог — отац.

Бити дете и бити послушно то није резултат и доцна последица довршена васпитања, они морају бити рани и први основи човечијег образовања.

Чуђење мудраца у дубљинама створа и његово истраживање у безданима творчевим није образовање човечанства за ову веру. У безданима створа може се изгубити истраживалац, и по његовим водама може тумарати, далеко од врела неистраживих мора.

Бог, отац, његово присуство у колибама човековима, — Бог у нутарњости мога бића, — Бог даваоц својих дарова и мојих животних уживања, то је образовање човечанства у овој вери, то је снага природе, која сву веру оснива на уживању и искуству.

Или не прожимавају ли те човече! — народу вичем — не прожимавају ли те, човече, поуке о великом добру? Теши ли те или умирује то, ако срећа или несрећа у свему превлађује? Теши ли те говор мудраца, када око тебе лелек горе пролама и тебе раздире?

Али кад твој отац твоје биће у твојој нутарњости јача, кад ти твоје дане разведрава, твоју снагу за болове снажи и превладу благодатних уживања теби самом открива у твојој унутрашњости, тад уживаш образовање природе у вери у Бога.

Крух, што га дете једе из моје руке, његово је детинско чувство а није његово чуђење о мом ноћњем стражарењу и мојој бризи за његове доцне дане. Неразбор је много расуђивати о мом раду, јер то заводи његово срце и може га од мене одвратити.

Припростност и невиност, чисто човечанско чувство за захвалу и љубав врело је вере.

У правом детињству човечанства постаје нада вечитога живога а права вера човечанства у Бога не живе у његовој снази без ове наде.

Тиранско гњечење своје браће, деце свога Бога ремети човечанство у нутарњости. Редови његових погубљеника, његове удове и сироте јаучу, дркћу, гладне, верују и умиру.

Ако је Бог отац људи, тад није дан његове смрти дан свршетка његова бића.

Је ли чувство за истину у теби, човече? Говори! Не противи ли се то чувству твоје нутарњости, веровати, да је Бог отац људи — па да је ипак биће ових јадника коначно?

Бог није отац људи, или смрт није коначност нашега бића.

Човече, твоје нутарње чувство сигурнија ти је водиља истине и дужности; а ти двојиш, јер ти ово чувство силно покликује неумрлост?

Човече, веруј сам у се, веруј у нутарње чувство свога бића, тад верујеш у Бога и у неумрлост.

Бог је отац човечанства, деца су божија неумрла.

Човече, у нутарњости је твоје природе, што истина, невиност и припростност чује с вером и обожавањем.

Али припростност и невиност није део свих људи.

Многима је нутарњи смисао човечије природе игра сна а вера у Бога и у неумрлост, што је основано на овом нутарњом смислу, презрени предмет њихове уметности.

Бог, који ме у мом бићу снагом и јачином учи истини, мудрости и блажености, вери и неумрлости, Бог, кога слушају сва деца божија, Бог, кога васколико благо, осећајно, чисто, љубавно човечанство разумева и посве једнако разумева; Бог — не морам ли послушати науку, која је у нутарњости мога бића мени и мојој природи истинита и истинита бити мора — не морам ли веровати, шта би био, шта би радио?

Веро у Бога, разлучивање човечанства у божију децу и у свецку децу. Веро у отачку доброту Бога, веро у неумрлост.

Бог, отац човечанства; човек, дете божанства: то је прави предмет вере.

Ова вера у Бога расположај је човечанства у његовим одношајима к њезиној благодати.

Отачност и детињост, ова благодат твоје куће, човече, последица је вере.

Ужитак твојх права, господару, слатка приврженост твоје жене и срдачно чувство захвалности твоје деце, које душу узвишује, последица је твоје вере у Бога.

(Свршиће се.)

МАНЕ НАШИХ УЧИТЕЉИЦА.

Учитељица треба да је проникнута свешћу о своме светом и узвишеном позиву. Као таква треба да је окићена врлинама што красе честиту девојку, вредну домаћицу, верну љубу, праву Српкињу, разумну мајку, једном речи: она треба да је узорна слика дечијег будућег живота. То је правило, али се течајем времена показаше толики изузетци, да се о ваљаности женскиња за учитељско звање повела реч у педагошком свету, која је упливисила и на наше меродавне кругове у толико, да је хрватска зем. влада затворила женску препарандију из тобожњег разлога, да се не намножи учени пролетаријат и предложила даље обарање учитељских плаћа на 80% по нормалу. *Corpus delicti* у овоме није избио на површину, али му се неби обрадовало учитељство, а најмање грађанство. Па и у анкети, која пре неколико година већаше у Карловцима, могло се чути доста темељитих разлога против женског учитељског особља, и то из уста оних људи, којима се одрећи несме добро схватање и појимање учитељичина позива. И доиста имаде доста онаких мана код наших учитељица, али би се оне уз добру вољу и отклонити дале.

Узмимо на око најуре наше варошке колегинице Ено госпојице де се шеће. Црвене се неке сомотске ципеле, а блиста свилена хаљина; на глави неко чудо од шешира и читав нојев реп, шлеп се отегао преко Јеге, други би рекао да је дужи него госпојичина памет. Фризура необич-

на, стегла се мисли стаће јој дах, а о врату висипи златан ланац, сат и медаљон, па ако ме очи не варају чак и цвикер. Мало се горњим телом повила напред, то је ваљда у моди; иде полако, достојанствено. Лице јој је лоше него одело, и показује усиљену веселост, протекло је доста година од како је загазила у другу „половину половине“ века. У снази се добро одржала; толикогодишње учитељевање није јој здрављу ни најмање на-трунило; она је госпођица, учитељица и ипак несретна. Несретна због тога, што је промашила своју срећу; но о томе доцније. Човек би помислио да је то каква грофица, жива слика луксуриозна али антипедагошка живота. —

Свет је чудан, пак често хоће да зна и за оначије мане, које се убрајају у тешке грехе морална живота, а и таково гатање није (на жалост) увек неистинито, јер жалосна осведочења о томе могло се стећи на свим крајевима оностраног српскога света (?!У.). За младих година био је госпођици млади колега „слаба партија,“ јер јој се судач удварао: доцније неби пошла за мајстора, јер се то „не слаже са њеним карактером“ а нови млади колега опет њу неће. Она постаде правим антиподом, противност свега онога чему своје ученице спремати има. Хоће ли их она спремити моћи?! Наша је колегиница најбоља муштерија модискињи; она чита немачке романе пак зна чак и по коју францеску штрбецнути; зато са српском педагошком књижевношћу није ни толико позната, колико би нужно било; незна ни за оне догађаје и резултате донешене у педа-гошном свету, који се учитељица непосредно тичу. Рад јој је потпунице супротан свим могућим смеровима разумнога газдовања, те је посве несавремен, неприродан, непедогошки. Ако би се најблажије изразио, морао би рећи: сматрам је за бескористна радина на њиви народњег васпитања и образовања.

И многа сеоска учитељица није боља. Многа већ за рана навуче себи невоље и беде, које јој не напуштају слабачка рамена све до послетка.

Рада би да јој деца „штикују“ помодне пануче, јастуке и друге финије али и скупље премда мање корисне ствари, а о кројењу, шивењу и крпљењу кошуља, о тим „простачким“ стварима ваљда тек неће учитељица разбијати главу, кад је то тако просто!? Учити децу крпежу, значило би да и учитељица нема доста јасна појма о сиротињи, а учитељица и сиротиња! Ху, то су два посве несродна појма у глави многе учитељице, ма да их свет уједно спаја. Како се крава музе, сир и масло прави; како леб меси и пече, јаја чувају и варе; што о приређивању кудеље и предиву; од свега тога нема ни трага, ма да је у сведоци из кимије „врло добро“ а тако и из науке о кућарству. Ретка је, која је теоретичко своје знање у пракси окушала, или бар да се о свему томе код вредне сусеткиње запитала; та човек се учи док је жив, а зар учитељица не? Није „модерн“ ићи сваке недеље и свеца у цркву, та више је „ауфаленд“ ако госпођица ређе у цркву отиде. Па и причешћивање је нешто „простачки.“

И опет живи таква госп. колегиница у тврдом уверењу, да своме народу сирема вредне раденице, трезвене будуће газдарице, но ја — с опрштењем — нисам истога мњења и уверења. Народни учитељи и учи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и на то додај још број дана, који су у тој години протекли до дана догађаја и то увек рачунајући месец фебруар у 28 дана, била та година проста или не. Од добивене суме одузми број прошлих векова и остатак подели са 7. Број, што ти преостане у остатку, пошто делење обавиш, показује недељни дан, рачунајући недељу као 1., понедељак као 2., суботу као 7. дан.

Примедба. Ако је дан догађаја наведен по старом календару, онда ваља горњој суми пре но што ћеш од ње да одузмеш векове да додеш још 12 (коректуру због старог календара).

Н. пр. славни српски песник Бранко Радичевић умро је у Бечу 18. јуна 1853. Да дознамо недељни дан Бранкове смрти рачунаћемо овако:

Година смрти	1853
Четвртина тог броја (без разломка)	463
Четвртина прошлих столећа (без разломка)	4
Број дана те године до 18. јуна	169
(Коректура због старог календара)	12
Сума	2501
Мање број прошлих векова	18
	<hr/>
	2483

2483 подељено са 7 даје 354 и *остатак* 5. Бранко Радичевић умро је дакле у *четвртак*.

Или хоћемо да дознамо у који ће недељни дан бити Божић нпр. ове 1883. године. Ту имамо ове податке :

Број године	1883
Четвртина тог броја	470
Четвртина прошлих столећа	4
Број дана до 25. децембра	359
(Коректура због старог календара)	12
Сума	2728
Мање број прошлих векова	18
	<hr/>
	2710

2710 подељено са 7 даје 387 и *остатак* 1. Ове године биће дакле Божић у *недељу*.

ГЕОМЕТРИЈСКА НАСТАВА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ.

Потреба да се настава у елементарној геометрији уведе у основне школе оправдана је тим, што су математичке науке основ знању, које се захтева у већине заната.

Геометрија пружа многобројне и свакидневне примене не само учењаку и мернику, него и фабриканту и занатлији.

Зидар, који је упознат са том науком, може да израчуна запремину материјала, који му је потребан за какву одређену грађевину. Зар би дунђерин или столар могао да начини прорачун или нацрт каквога посла, кад би му геометријско знање било страано?

Исто је тако потребна та наука и механичару, бравару, ковачу,

токару, вајару и стаклару, у кратко сваком занатлији, који треба за свој рад камен, дрво, гвожђе итд. Све те занатлије ваља да знају сликом да представе неки извршен посао или посао, који имају да израде и да му израчунају цену.

Они неће то моћи нити ће икад моћи да постану добри и вешти радници, ако не познају бар прве основе геометрије.

Само под тим условом моћи ће они да избегну трудна пробања, неплодне покушаје и губитак времена, новца и скупоценог градива.

Али то знање је исто тако потребно и земљораднику. Он је заиста увек у неприлици, ако не уме да израчуна површину неког поља или земљишта, те да му знађе вредност и трошкове, које изискује његово обрађивање.

Може се дакле рећи да је елементарна геометрија од користи за свакога, а за занатлију је управо неопходна; и пошто је то тако, то мора она да има места у наставном програму основних школа.

Геометрија је један од основа, што их је Фребел поставио својој васпитној системи. Нико неће порећи, да геометрија вежба дечији разум, да га оштри и да га чини подобнијим за схватање. Размишљањем, које она изискује, учи се дете да правилно суди.

Јасно је да се геометрија мора у основној школи да предаје начином конкретним и наочигледним. Дете мора најпре да научи да разликује тела, да их именује, да их сагради од папира, жице или пластичне земље (глине). Та вежбања дају умешност руци, сигурност оку и олакшавају схватање фундаменталних појмова у геометрији.

Неопходно је нужно да геометрија и аритметика корачају упередо.

Аритметика је тешка само због апстрактне форме, у којој се учи. Али кад се из ње наставља као из геометрије, онда је она моћно оруђе за умни развитак. То исто вреди и за учење метричке системе, које ће бити јалово, ако се не прибегне правој метру, ако се ученици не науче да се служе тековима и шупљим мерама, ако се не навикну, да саграде себи квадратичне или кубичне мере и да изналазе површину фигура и запремину тела.

Дакле проучавати, сравњивати, мерити линије, површине или тела, у том се ето састоји практичка геометријска настава намењена занатлијама и вештацима.

Цртањем различитих линија и њихових многобројних комбинација вежба се дете и у цртању, које се бар у почетку не може да одели од геометрије, тако да се основи геометрије уче помоћу цртања, а основи цртања помоћу геометрије. (Le Progrés).

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Усмени испити о учитељској способности) у учитељској школи у Сомбору обављени су од 21. до закључно 25. јуна. Испит полагаху редовних 12 приправника и 10 приправница трећег разреда и 1 приправница, која је лане 3. разред свршила, али због болести није могла лане испит да положи; једна овогодишња приправница 3 разреда није због

слабог успеха у течају године пуштена на испит. Испит су положили : са одличним успехом 2 приправника, са врло добрим 3 приправника и 6 приправница, са добрим 4 приправника и 4 приправнице, са довољним 1 приправник, а 2 приправника одбијена су на 3 месеца и 1 приправница на по године. Опширнији извештај донећемо у идућем броју.

(Београд.) Министар просвете и црквених послова прихватио је предлог главног просветног савета (в. бр. 11. III. л.) о оснивању нарочите учитељске школе за женскиње и мисли да се исти изведе тако, да се од садање више женске школе начини као нижа гимназија са четири разреда, која би била приравни ступањ за учитељску женску школу и у исти мах завод за женско образовање. Настава у самој женској учитељској школи имала би да траје две године. За чланове комисије, која ће на том основу да начини скицу наставнога плана како за женску нижу гимназију тако и за женску учитељску школу одредио је министар гг. Стевана Д. Поповића референта гимназије београдске и гђу Катарину Миловукову управитељицу више женске школе.

(Испиту зрелости у српској гимназији у Новоме Саду) подвргло се ове године 30 абитуријената и 1 приватан ученик. Од ових је проглашено њих 4 за зреле са одликовањем и 23 за зреле, а 4 морају да понове испит.

(У државној учитељској школи у Баји) било је ове школске године 53 ученика и то: у I, разреду 18, у II. р: 18, у III. р 17 ученика. По вери су били 32 римокатолици, 4 калвини, 1 евангелик, 5 православни и 11 израиљани. Српски језик био је обавезан само за Србе и Буњевце, али и други ученици могли су да га уче; ове године учило се српски у два одељења, у којима је било свега 16 ученика. На годину се отвара и четврти разред пренарандије и с тога нису ове године приправници 3. разреда полагали учитељски испит, него су упућени да слушају још и 4. разред.

(Шта ће на ово противници учитељица). По извештају наставне комисије у Вашингтону било је г. 1880. у школама 35 североамериканских држава и 8 територија 116.012 учитеља и 157.656 учитељица. У врло многима од тих држава и територија имају жене како пасивно тако и активно изборно право у школским стварима.

(Љубљана.) Месно градско веће у Љубљани у својој скуштини од 29. маја о. г. закључило је једногласно, да се школском управитељу А. Прапротнику поводом његовог 25 годишњег службовања у месној народној школи у име признања за његов рад подари грађанство Љубљанскога града без такса. Даље је решено да се јубиланту повиси годишњи службени додатак од 100 на 200 фор. и да му се још изда почасна награда од 200 фор. за опорављање његовога у служби порушенога здравља. Тако отликује свесно грађанство дичне Љубљане свога учитеља и нека му је с тога и са наше стране слава!

(Учитељска скуштина за поджузианије пожешку и пакрачку те град Пожегу) сазвана је за 7., 8. и 9. авг. по нов. кал. у Пакрац.

(Прва скуштина моравскога учитељства) биће 6., 7. и 8. авг. по нов. у Брну. Да би и учитељство у Чешкој могло да учествује на тој

скупштини, неће се ове године обдржавати општа чешка учитељска скупштина, која је била лане заказана у Буђејовицима.

(Чешка школа у Бечу) биће отворена у септембру о. г. На подизање зграде за исту потрошено је 36.000 фр. Та школа ће бити четвороразредна, а почињући од другог разреда биће немштина уведена као обавезан предмет. За сада ће се уредити само први разред за дечаке и исти разред за девојчице; сваком идућом годином придоћи ће по један разред. Као што је познато нашим читаоцима издржаваће ту школу друштво бечких Чеха „Коменски.“

(Беч.) Власници бечких пливаоница управили су заједничку представку градском већу, у којој доказују потребу, да пливање буде за ученике свију школа исто тако обавезан предмет као и гимнастика.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

18. *Упутство како се сеје семе од дуда и о гајењу дудова уопште. Издао угарско земаљско надзорништво за свиларство у Сексарду Сомбор, штампарија Фердинанда Витермана 1883. Вел. 8^о с. 23.*

Први је захтев за успевање свиларства у неком пределу, да се у истом налази довољно дудова и да се исти гаје као што треба, наиме да се од времена на време режу. Али на ово последње код нас тако рећи нико ни не мисли, а то је управо неопходно нужно, ако не желимо, да красан полет, што га је од неколико година узело свиларство опет у нашем народу, буде као зрак сунца, који помрча од првога облака. Угарско земаљско надзорништво за свиларство увиђајући велику важност дударства позвало је врло стручњачко перо, да напише о гајењу дудова кратко упутство за народ и издао је ево исто поред мађарског у исто време још и на српском и немачком језику. У књижици се налазе 22 слике. Пошто је српски превод зготовио писац ових врста то ће он само пажњу свилара да обрати нарочито на живицу од дуда, уз коју се долази већ за 4 године до лишћа за свилене бубе. То лишће могу да беру и мала деца, а избија раније и нежније је него лишће са великих дрва, с тога је до друге мене згодније гусеницама за храну. Поступак при подизању живице описује се опширно у горњој књижици као и све остало, што се односи на гајење дудова. Пошто надзорништво за свиларство раздаје ту књижицу *бесилатно*, то је свакоме у Угарској дана прилика, да исту набави и да се њом користи, ваља само дописницом замолити надзорништво у Сексарду за исту, које ће му је одмах поштом послати. Може се писати и српски.

Р А З Н О.

(Православна српска дијецеза горњокарловачка.) Изишао је шематизам исте за г. 1883. У њему се налазе сви важнији податци о тој највећој нашој дијецези, а у прилогу веома интересантан попис „Српских племена и крстних им имена у горњокарловачкој дијецези.“ Цела епархија обухвата 10 протопросвитерата са 141 парохијом. Број душа износи 274 579 у 29.385 кућа. Црква има 194, свећеника 155, а ученика 8507. Сем

Трета има у целој дијецези само 5 вероисповедних школа и то: у Петрињи са 12 ученика, у Костајници са 16 ученика, у Дубици са 40 ученика, у Јасеновцу (Уштици) са 62 ученика и у Карловцу са 32 ученика. Школе у прва два места су дворазредне, у друга два троразредне, а у Карловцу је четвороразредна школа. Све остале школе су комуналне, ма да се у многим од истих налазе искључиво српска деца. За пресуђивање тамошњих прилика било би врло добро, да је уз све школе, које полазе наша деца, наведено, које су вере учитељи. Заиста је умесно, што родољубиви карловачки владика жели да и друге наше дијецезе издаду једанпут своје шематизме, како неби били једнако приморани, да статистичке податке о нашем народу примамо из страних извора.

(У корист задруге немачких учитељица и васпитатељица) приређен је у Берлину „базар“, који је донео 26.000 марака чистога прихода.

(Латиница и немачки учитељи.) На 25. општој немачкој учитељској скупштини у Бремену закључено је у одсеку за једноставнији правопис скоро једногласно, да се из свију сила за тим иде, да се т. з. немачка азбука што пре истисне и на њено место латиница уведе. Даље је изражена жеља, да се и за народ издају мале, јефтине књижице латиницом.

(Најгоре књиге.) Неки парох ставио је на срце својим парохијанима, да му донесу зарад уништења оне књиге, које само главе збуњују и срце кваре. Доброћудни неки сељак донесе му идућег дана своје и својих суседа — порезне књижице са примедбом, да им те књиге проузрокују највише главобоље.

(Ср. Карловци.) Седнице саборског одбора трајале су целе прошле недеље. Међу осталим решено је, да се из фондације Харишеве (25000 ф.) установе штипендије за економску, занатлијску и трговачку струку, нарочито пак с погледом на оне струке заната, које су нашем народу јако потребне.

НЕКРОЛОГ.

12. (24.) јуна преминуо је у Задру у 43. години живота *Љубомир Вукиновић* уиировљени професор српске православне богословије задарске. Покојник је свршио науку у Русији и кроз пуних десет година предавао је повесницу у задарској богословији. Као народни заступник на далматинском сабору био је један од најватренијих поборника српске мисли у Далмацији и с тога је као професор стављен у стање мира. Колико је род свој љубио показао је и на последњем часу оставивши 30.000 рубаља на закладу, из које ће се давати штипендије оним младим Србима из Далмације, који се уче на великим школама. Нека је вечан спомен имену тако врена родољуба!

15. јуна преставио се у манастиру Сент-Ђурђу тамошњи архимандрит *Герман Јовановић* у 51. години живота.

Учитељски збор кр. велике реалке у Земуну јавља да се прави учитељ тога завода *Владимир Живановић* 16. (28.) јуна по кратком али тешком боловању у 29. години у вечност преселио.

Терезија Димитријевића рођ. Коларићева у Сомбору 14. Јунија о. г. преселила се у вечност. Покојница је у последњем завештању свом оставила србској учитељској школи Сомборској шест јутара земље на ту цјел да се приход од исте земље употребљује као подпора за једног мушког приправника, Србина православне вере који се примерно влада и науке у истој учитељској школи с врло добрим успехом учи. Покојна добротворка приправничке младежи сарањена је 16. јунија. При укупу учествовали су из почасти приправници и приправнице са својим управитељем и наставницима, а овдашње србско невачко друштво појало је при опелу.

Врсни хрватски и славенски родољуб Др. Милан Маканец престао се напрасно у Загребу.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— На српској православној основној школи у Травнику упражњено је место учитеља и учитељице. Учитељу је плата 400 ф., стан и огрев, учитељици 250 ф., стан и огрев. Од компетената се тражи да су Срби (Српкиње) православне вере, да су науке с добрим успехом свршили, уз то да учитељ зна немачки језик тачно да говори и предаје и да је у црквеном појању особито вешт, а учитељица да је вешта женском ручном раду и васпитању младежи. Рок стечају је до 15. јула о. г., до ког се имају молбенице послати српско-православном црквено-школском одбору у Травник (председник Коста Медић).

— Тражи се учитељ у Немету (Банату). Плата 300 ф., 24 кибле жита, 12 кибли кукуруза, 8 ф. писарине, 2 ланца земље, стан и огрев. Рок до Преображења. Молбенице се шаљу председништву црквено школске општине у Немет.

— У Вршцу се траже три учитељице и један учитељ гимнастике. Плата за свако место 500 ф. станарине 150 ф. и 3 хвата дрва. Рок до 1. авг. Молбенице се шаљу српској православној црквеној општини у Вршцу.

— У Вршцу се тражи учитељ ноталног појања. Захтева се сведочба конзерваторије. Плата 600 ф. Рок до 1. авг. Молбенице се шаљу срп. прав. цркв. општини у Вршцу.

— Тражи се учитељ у Модричи (у Босни). Плата 400 ф., стан и огрев. Ако је учитељ ожењен, а жена му може женску децу да учи ручном раду, онда је плата за обадвоје 650 ф. Рок до 20. јула. Молбенице се шаљу српско-православној црквено школем одбору у Модричи (п. п. Шамац у Босни).

— Тражи се учитељ на вероисп. школи у Вуковару. Плата 600 ф. и стан. Молбенице до конца августа по нов. кал. председнику цркв. шк. општине у Вуковар.

НОВЕ КЊИГЕ.

Отаџбина књижевност, наука, друштвени живот власник и уредник Владан Ђорђевић Ванредна свеска. Садржина првих педесет свезака „Отаџбине“ уређена хронолошки по струкама, и по писцима. У Београду у краљевско-српској државној штампарији 1883. Вел. 8^о с. 68.

Прии Ђорђе врховни вођ српски за српску омладину написао П. Деснотовић. Са сликом Панчево 1883. Накладом књижаре браће Јовановића. 8° с. 131. Цена 45 н.

Пропаст царства српског на Косову у српским народним песмама. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новоме Саду 1883. 8° с. 69. Цена 20 н.

Одабране народне песме сватовске из свију крајева. Издање књижаре браће Поповића у Новом Саду 1883. 8° с. 35. Цена 15 н.

Ударац Омер-Пашин на Црну Гору 1852—1853. у српским народним песмама. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Н. Саду 1883. 8° с. 144. Цена 50 н.

Помени о Даничићу и његова писма из последњих година његовога живота од М. Ђ Милићевића (Препштампано из годишњице V.) У Београду у краљевско-српској државној штампарији 1883. Вел. 8 с. 140.

Српске народне песме са сликама I. Иво Сенковић и ага од Рибника. Са седам слика од професора Влад. Тителбаха. У Београду у краљевско-српској државној штампарији 1883. Вел. 8° с. 23. Цена 30 н. дин. или 15 нов.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

За врло пријатну дужност сматрам, да и овим путем изјавим најтоплију захвалу сл. тиса-хиђошком школском одбору, који ми је на свршетку годишњег испита 50 фор. а. вр. у име награде подарио.

У Т. Хиђошу 16. Јуна 1883.

Евица Манојловића срп. нар. учитељица.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Љ. М. уч. у Кечи. Добро, рачунаћемо Вам у по цене и тада имате да пошљете још 50 н. до краја године. Више од нас захтевати значило би упропашћивати лист.—Г. К. В. уч. у Соки. Пристајемо пожељи.

Овим бројем излази претплата свој оној гг. претплатницима, који су се претплатили на по године. Молимо их да благовремено понове претплату, како им се неби обуставило шаљање листа. Још се могу добити сви бројеви од ове године. Потпуних „Школских листова“ има још и од г. 1881. и 1882., од којих сваку дајемо за 1 ф. 50 н.

Дужнике молимо, да плате свој дуг и да уштеде тим и себи и нама посла и неприлике.

Ко жели да му се лист преко ферија под другом адресом шаље, нека нам то што пре јави. Доцније рекламације непримљених бројева нећемо моћи да уважимо.

Идући број изаћи ће нешто доцније него што му је рок.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.